

Istraživanje emocionalnih praksi kao temelja (re)konstrukcije identiteta i emocionalnog stila dijasporske zajednice – Hrvati u Novom Zelandu¹

DOI: <https://doi.org/10.11567/met.2025.2>

UDK 314.15(931=163.42)

316.7:159.942

Izvorni znanstveni rad

Zaprimljeno: 25.10.2024.

Prihvaćeno: 26.3.2025.

Dr. sc. Ivan Hrštic <https://orcid.org/0000-0003-2445-3533>

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Marulićev trg 19, Zagreb

ivan.hrstic@pilar.hr

Doc. dr. sc. Marica Marinović Golubić <https://orcid.org/0000-0002-5650-3040>

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Borongajska cesta 83D, Zagreb

mmarinovi@fhs.unizg.hr

SAŽETAK

Povijest Hrvata u Novom Zelandu seže u 19. stoljeće, a cilj je rada pristupiti analizi razvoja tamošnje hrvatske dijasporske zajednice kroz perspektivu emocija kao temelja njezine formacije. Pritom će fokus biti na Aucklandu gdje je formirana najveća zajednica doseljenika iz Hrvatske i njihovih potomaka, koji su podrijetlom uglavnom iz srednje Dalmacije. U ostvarenju cilja interpretirat će se deset arhiviranih intervjua provedenih metodom usmene povijesti s Novozelancima hrvatskog podrijetla. Intervjui se čuvaju u novozelandskim knjižnicama, a njihova će se interpretacija oslanjati na teorijske koncepte emocionalnih praksi i emocionalnih stilova. U skladu s postavljenim teorijskim okvirom kolektivne i individualne aktivnosti pripadnika dijaspore prepoznate su kao emocionalni temelj na kojem se (re)konstruirao identitet zajednice. Ona je u najznačajnijoj mjeri formirana prije Drugoga svjetskog rata, s relativno malim brojem kasnijih doseljenika. Društveni kontekst u vrijeme iseljenja, odnosno kontekst formiranja dijasporske zajednice u zemlji useljenja te udaljenost i slabije veze između dvaju društava rezultirale su specifičnim obrascima njezina društvenog razvoja. Prije svega ju karakterizira naglašen proces integracije u novozelandsko društvo, dok danas značajan dio zajednice u odnosu na podrijetlo primarno ističe svoj regionalni, dalmatinski identitet. Proces (re)konstrukcije njihova identiteta zasnivao se na svakodnevnom emocionalnim praksama, najviše u dijelovima grada gdje su doseljenici bili gusto naseljeni te kroz djelovanje iseljeničkih klubova i društava. Te su prakse kroz socijalizaciju ritualizirane, što je pružalo okvir za komu-

¹ Rad je rezultat istraživanja obavljenog u sklopu uspostavnoga istraživačkog projekta »Istraživanje emocija u (re)konstrukciji identiteta dijaspore: Hrvati u Australiji i Novom Zelandu (1945. – 1991.)«, koji financira Hrvatska zaklada za znanost (HRZZ-UIP-2020-02-1283-CROCEANIA).

nikaciju emocija i mobilizaciju članova te dijasporske zajednice, odnosno formiranje karakterističnoga emocionalnog stila.

KLJUČNE RIJEČI: dijaspora, emocionalne prakse, emocionalni stilovi, arhivirani intervjui

UVOD

Hrvatska se historiografija, kao ni historiografija na međunarodnoj razini posvećena povijesti migracija i dijaspore, nije osobito bavila emocionalnim aspektima (re)konstrukcije identiteta dijaspore. Osobito to dolazi do izražaja uzimajući u obzir činjenicu da povijest emocija kao historiografska poddisciplina pruža kvalitetan okvir za sustavniji pristup temi. Iz te perspektive emocije imaju ključnu ulogu u konstrukciji identiteta dijasporskih zajednica. Pritom se emocijama pristupa kao povijesno, kulturno i društveno oblikovanim fenomenima. Potencijal koji taj tip analize ima u istraživanju dijaspore pokazat će se u ovom radu na primjeru istraživanja povijesnog razvoja hrvatske zajednice u Novom Zelandu.

Razvoj povijesti emocija posebno je intenzivan od početka 2000-ih, kao dio šireg diskursa poznatog pod nazivom »emocionalni obrat«. Tako se i u društvenim i humanističkim znanostima počela posvećivati pozornost emocijama u objašnjavanju društvenih fenomena i odnosa. U tom se kontekstu emocije primarno definiraju kao socijalni konstrukti, no čija je manifestacija uvjetovana individualnim osobinama pojedinca (Blažević, 2015: 390). Povijest emocija istražuje načine na koje su ljudi u pojedinim povijesnim razdobljima, ali i u konkretnim društvenim kontekstima, percipirali emocije, objašnjavali ih te izražavali (Barclay, 2020: 9). S obzirom na to da nije moguće utvrditi kako je pojedina emocija zaista djelovala na pojedinca ili grupu, cilj istraživanja je historicizacija emocija. Pritom se emocijama pristupa kao dinamičnim fenomenima, oblikovanim specifičnim povijesnim, društvenim i kulturnim kontekstom, kroz koje ih se nastoji razumjeti. To omogućuje odmak od usko funkcionalističke analize, koja se zadržava na pojavnoj razini emocija i bilježi samo njihovo postojanje unutar pojedine društvene pojave, događaja ili procesa, eventualno joj pridajući motivacijski karakter (Frevert, 2018: 206–207).

U okviru povijesti emocija razvijeno je nekoliko izrazito utjecajnih teorija. S obzirom na teorijsku i metodološku razrađenost valja izdvojiti koncepte emocionalnih režima (Reddy, 2010), emocionalnih zajednica (Rosenwein, 2007), emocionalnih stilova (Gammerl, 2012) te emocionalnih praksi (Scheer, 2012). Svaki od njih ima svoje jače i slabije strane, a njihova primje-

njivost ovisi o tipu izvora kojima istraživači raspolažu, odnosno temi kojom se bave. Kad je riječ o istraživanju povijesti hrvatske dijasporu u Novom Zelandu, a s obzirom na arhivsko gradivo koje imamo na raspolaganju, koristit ćemo teorijsko-metodološke okvire emocionalnih stilova i emocionalnih praksi. Ta će se dva pristupa koristiti kao komplementarni u interpretaciji arhiviranih intervjua s Novozelanzanima hrvatskog podrijetla, koji se čuvaju u nacionalnoj knjižnici Novog Zelanda (knjižnica Alexander Turnbull) i u knjižnicama grada Aucklanda. Cilj rada je razumijevanje emocija, odnosno emocionalnih praksi, kao temelja (re)konstrukcije dijasporanskog identiteta Hrvata u Novom Zelandu, što je rezultiralo formiranjem specifičnoga emocionalnog stila. Kroz analizu emocionalnih praksi i osnovnih karakteristika emocionalnog stila istraživanje će pružiti novi tip interpretacije povijesti hrvatske zajednice u Novom Zelandu.

TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Osnovne postavke koncepata emocionalnih praksi Monique Scheer (2012) i emocionalnih stilova Benna Gammerla (2012) značajno se razlikuju. No, te razlike ne dovode dva teorijska okvira u suprotstavljen odnos, nego ih se može koristiti kao komplementarne. Scheer (2012) definira emocije kao oblik utjelovljene prakse, a emocionalne prakse opisuje kao »manipulacije tijela i uma s ciljem buđenja osjećaja gdje ih nema, odnosno promjene ili prolongiranje postojećih«. Emocije su u toj perspektivi utjelovljene u samom tjelesnom činu emocionalnih praksi, koje istovremeno imaju iskustveni i performativni karakter. Kroz emocionalne prakse emocije se izvode, ali i proizvode, odnosno povratno utječu na pojedinca. Stoga kao osnovni cilj istraživanja Scheer (2012) postavlja analizu praksi kroz koje se emocije stvaraju. Pritom razlikuje četiri tipa emocionalnih praksi: mobilizacija predstavlja provedbu emocionalnih rituala koji pobuđuju emocije kod sudionika; imenovanje predstavlja načine na koji se emocije imenuju; komunikacija predstavlja načine na koje se emocije izražavaju prema drugima; dok regulacija podrazumijeva emocionalne norme pojedine zajednice.

U razradi regulacije, kao posljednjeg tipa emocionalne prakse, Scheer (2012) se oslanja na Gammerlov koncept emocionalnih stilova, uz naglasak na njihovoj fluidnosti. Pritom ističe individualnost emocionalnog iskustva i situacijski karakter emocija, koji dopušta pojedincu naizmjenično korištenje različitih emocionalnih praksi. Slično tomu, Gammerl ističe mogućnost usporednog postojanja više emocionalnih stilova u pojedinom

društvu, koji se u međusobnom dodiru razvijaju. Time emocionalne stilove karakterizira dinamičnost, pri čemu Gammerl (2012) također prepoznaje potencijal aktivne uloge društvenih aktera u razvoju emocionalnog stila. Pojedinci su izloženi utjecaju emocionalnih stilova te se od njih očekuje poštovanje općeprihvaćenih standarda ponašanja, no ipak sukladno svojim osobnim interesima mogu i aktivno utjecati na njihov razvoj te ih kroz prilagodbu ili otpor postupno mijenjati. Pritom, za razliku od Scheer, Gammerl (2012) definira emocionalne stilove mnogo šire od utjelovljenih emocionalnih praksi. Prema Gammerlu (2012: 163) emocionalni stilovi »obuhvaćaju doživljavanje, poticanje i izražavanje emocija te se protežu na prostor između diskurzivnih obrazaca i utjelovljenih praksi, kao i između široko prihvaćenih obrazaca te njihovih specifičnih prilagodbi«. U formiranju emocionalnih stilova Gammerl (2012) presudan utjecaj vidi u društvenim normama i prostornom okviru unutar kojega emocionalni stilovi nastaju.

Oboje autora emocijama pristupaju kao dinamičnim i društveno uvjetovanim fenomenima, dok se kao ključna razlika između koncepata može prepoznati različita razina fokusa. Gammerl (2012) nastoji prepoznati emocionalne strukture na mezorazini i makrorazini te razumjeti širi društveno-kulturni okvir unutar kojega nastaje specifični emocionalni stil, a Scheer (2012) se usredotočuje na mikrorazinu. Ta razlika otvara mogućnost komplementarne primjene dvaju koncepata u istraživanju. U tom je kontekstu formulirana i teza istraživanja, prema kojoj su emocije kod pripadnika dijaspore utjelovljene u njihovim aktivnostima, odnosno emocionalnim praksama. Na osnovi tih praksi (re)konstruirao se identitet hrvatske dijasporske zajednice u Novom Zelandu sa svojim specifičnim emocionalnim stilom u odnosu na društveno-kulturni kontekst novozelandskog društva. Šira kontekstualizacija tog emocionalnog stila prema postavkama teorijskog koncepta Benna Gammerla (2012) osigurat će bolje razumijevanje pojedinih emocionalnih praksi. Dodatno, upotreba koncepta emocionalnih stilova omogućit će interpretaciju promjena emocionalnih praksi u dijakronijskoj perspektivi. Dok analiza emocionalnih praksi pruža uvid u načine na koje su pojedine emocije proživljavane, istraživanje emocionalnog stila olakšava spoznaju o odnosu tih praksi i drugih praksi prisutnih u društvu koje se istražuje te pridonosi razumijevanju promjena koje se u emocionalnim praksama vremenom zbivaju.

Pristup istraživanju (re)konstrukcije identiteta dijaspore kroz analizu emocionalnih praksi kao temelja razvoja specifičnoga emocionalnog stila u skla-

du je s jednom od utjecajnijih definicija dijaspore, prema kojoj je kohezija dijasporske zajednice utemeljena u kulturnom identitetu koji ju razlikuje od useljeničkog društva te »sprečava« njezinu potpunu asimilaciju (Tölölyan, 2007). Ta je teza u skladu i s definicijom dijaspore Rogersa Brubakera (2005) koji dijaspori pristupa kao socijalnom konstrukt fluidnog karaktera, pri čemu se pripadnost grupi prepoznaje na temelju jasnih iskaza i praksi njezinih članova. Taj tip istraživanja omogućuje dublji uvid u dinamičnu prirodu svakodnevnih praksi (re)konstrukcije identiteta dijasporskih zajednica, za razliku od često upotrebljavanog pristupa u hrvatskoj historiografiji koji identitetu pristupa kao fenomenu primarno omeđenom etničkim podrijetlom (Hršić i Marinović Golubić, 2019).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Mogućnost upotrebe teorijskih okvira, a potom i uspješnost prijevoda relativno apstraktnih koncepata u empirijsku analizu ponajviše ovisi o karakteristikama izvora kojima istraživači raspolažu. Ovaj se rad temelji na deset arhiviranih intervjua, koji kao izvor nisu dosad korišteni u istraživanju povijesti Hrvata u Novom Zelandu. Metodološki izazov njihova korištenja ponajprije proizlazi iz vrlo oskudnih popratnih podataka o kontekstu provedbe intervjua i o samim ispitanicima. Ne postoje podaci o načinu angažiranja sugovornika, kao ni o okolnostima organizacije razgovora. Kvaliteta snimaka nije ujednačena, ne postoje transkripti ni video-snimci razgovora. Stoga nije moguće pratiti i analizirati lica sugovornika, geste i govor tijela tijekom razgovora. Dodatno, životne priče predstavljene u intervjuima izrazito su osobne i međusobno nepovezane, a osnovne karakteristike razgovora nisu strukturirane, jer su intervjui rađeni u više projekata, s različitim ciljevima. U tom je kontekstu važno naglasiti kako su intervjuima obuhvaćeni i iseljenici i potomci iseljenika, jer su među tim dvjema grupama jasne razlike procesa formiranja identiteta. S obzirom na to da mi kao istraživači nismo vodili razgovore, »izgubila« se jedna od ključnih prednosti metode usmene povijesti u odnosu na druge tipove povijesnih izvora, a to je mogućnost »sukreacije« izvora usmjeravanjem sugovornika na teme od primarnog značenja za istraživanje (Sheftel, 2019: 289).

Šest intervjua pohranjeno je u knjižnicama grada Aucklanda (Auckland Libraries, 2015), a četiri u nacionalnoj knjižnici Novog Zelanda (Alexander Turnbull Libraries, bez. dat.) u Wellingtonu. Svih šest intervjua u Aucklandu dio je kolekcije Dalmatinskog rodoslovnog i povijesnog društva (Dal-

matian Genealogical and Historical Society), koje funkcionira kao dio Dalmatinskog kulturnog društva u Aucklandu. Intervjui u Alexander Turnbull knjižnici pripadaju različitim kolekcijama. Identificirali smo ih u pretrazi knjižničnog kataloga prema imenima sudionika koja su upućivala na hrvatsko podrijetlo. Intervju s Jackom Urlicem dio je kolekcije pod nazivom »Milford Oral History Project«, posvećenoj lokalnoj povijesti Milforda, predgrađa Aucklanda (Alexander Turnbull, 2011). Intervju s Doris Sumich dio je kolekcije »Mrs Schumacher's gems oral history project – domestic life in New Zealand from the 1940s to the 1960s« u čijem je sklopu ključna tema bio svakodnevni život u Novom Zelandu sredinom 20. stoljeća (Alexander Turnbull, 2010). Intervjui sa Spirom Talijancichem i Nikolom Lulichem dio su kolekcije Petera Matthews (Oral History Collection of Peter Matthews), posvećenoj istraživanju života na sjeveru Novog Zelanda u prvoj polovini 20. stoljeća, osobito života kopača kauri gume (Alexander Turnbull, 1979; Alexander Turnbull, bez. dat.).

Svim intervjuima zajedničko je to što su vođeni s osobama starije životne dobi metodom usmene povijesti. U vrijeme provedbe intervju sugovornici su bili u dobi između 79 i 88 godina. Različitih su zanimanja i društvenog statusa, pri čemu se među muškarcima spominju: ribar, mehaničar, ličilac, stolar, poljoprivrednik, glazbenik i trgovac. Žene su radile u tvornicama, bile domaćice ili krojačice. Razgovori su provedeni u širokom vremenskom razmaku, prvi je vođen 1979., ostali 2010., 2011. i 2015. godine. U intervjuima je sudjelovalo sedam muškaraca i tri žene. Među njima pet ih je rođeno u Novom Zelandu, a jedan od pet migranata napustio je Hrvatsku još u dječjoj dobi pa je proces formacije njegova osobnog identiteta prema svojim osnovnim karakteristikama sličniji potomcima migranata, negoli samim migrantima. Svi su intervjui vođeni na engleskom jeziku. Pritom nije riječ o istaknutim osobama u smislu njihova šireg društvenog utjecaja i značaja, nego je u skladu s osnovnim postulatom metode usmene povijesti fokus na »običnim« ljudima. U tom kontekstu naš glavni interes nije bio usmjeren prema događajima kojih se sudionici prisjećaju, nego na značenja i osjećaje koje ispitanici povezuju s tim događajima (Etchart i Tobia, 2022). No, time se ne umanjuje važnost samih događaja, jer samo uz njihovo razumijevanje moguće je kontekstualizirati emocionalne prakse i formiranje emocionalnog stila kao dinamičnih fenomena. Dodatno, fokus analize intervju na aktivnostima sugovornika, a s obzirom na sve ranije spomenute nedostatke informacija o arhiviranim intervjuima koje smo imali na raspolaganju, umanjuje mogućnost krive interpretacije izgovorenog od strane sugovornika u snimljenim razgovorima, što predstavlja jedan od ključnih problema metode usmene povijesti (Borland, 2003).

U cilju prepoznavanja emocionalnih praksi, a potom i karakterističnoga emocionalnog stila hrvatske dijasporske zajednice u Novom Zelandu, kreirana je matrica u kojoj su najprije zabilježene sve emocije u intervjuima. Pritom se nastojalo identificirati emocije i kad nisu bile izravno imenovane, nego smo ih detektirali na temelju šireg klastera upotrijebljenih riječi, a koje je u pravilu pratila promjena tona glasa, brzine govora, osmijeh, plač ili neki drugi karakterističan oblik izgovora, odnosno ekspresivni oblik. Cilj je bio iskoristiti izvore na raspolaganju u što većoj mjeri, jer snimke razgovora, za razliku od tekstualnih izvora, mogu pridonijeti boljem razumijevanju emocija (Thomson, 2019). Primjerice, kad su sugovornici govorili o sretnim sjećanjima, govor je bio dinamičniji i glasniji, popraćen osmijesima. S druge strane, neka sjećanja bila su upadljivo opisivana bez izražene emocije, dok su manje ugodne uspomene popraćene nižim tonom glasa, sporijim govorom, zamuckivanjima, oklijevanjima, tišinom i pažljivijim izborom riječi, pa i suzama, odnosno plačem. Taj tip izražavanja emocija u skladu je s idejom iskustvenog i performativnog karaktera emocija unutar koncepta emocionalnih praksi. Intervjui u tom kontekstu također predstavljaju oblik emocionalne prakse, unutar koje se emocije izvode, ali i proizvode. Govoreći o emocionalnim praksama u kojima su nekada sudjelovali sudionici intervjua proizvodili su emociju koju su uz pojedinu praksu vezali.

U sklopu matrice je dalje uz svaku identificiranu emociju zapisan izravan citat u kojem je emocija prepoznata, a potom je svaka emocija povezana s aktivnosti, osobom i prostorom, odnosno objektom u odnosu na koju je izražena. U posljednjem stupcu tablice zabilježene su osnovne karakteristike slušne dimenzije razgovora uz pojedinu zabilježenu emociju. Uz osnovni cilj maksimalnog korištenja intervjua kao izvora, svrha razrade matrice tog tipa bilo je sumiranje što većeg broja informacija, što je kasnije omogućilo kvalitetniju interpretaciju intervjua kroz kontekstualizaciju i historicizaciju emocija.

Tablica 1. Dio analitičke matrice za identifikaciju emocija

Emocija	Citat ¹	Aktivnosti / Ljudi / Prostor	Slušna dimenzija razgovora
Ponos, Zadovoljstvo	<i>A onda smo došli u Auckland i pridružio sam se klubu koji je bio u ulici Hobson, mislim prvog tjedna kada sam došao. Stalni sam član od 1948., koliko je to godina [tihu osmijeh]!?</i> (Tony Kenneth Barbarich) <i>Dakle, moja su djeca išla u Oratū [školu] kao i moji unuci, tako da je to pravi kontinuitet i izvor zadovoljstva jer već tri generacije iste obitelji žive tamo.</i> (Doris Sumich) <i>Ali, naši nacionalni plesovi su danas jako popularni, još uvijek jesu. Divno je vidjeti djecu kako plešu, znate, zadržati naslijeđe, lijepo je to vidjeti... (Ivan Joze Botica)</i>	Društveni klub	Bez pauze, odlučno, sjeća se točne godine.
		Djeca, unuci	Naglašeno, ozbiljno, važno.
		Kolo	Mirno, bez uzbuđenja, činjenično.
Nostalgija, Tuga,	<i>Smita Biswas (intervjuerka): Pričajte mi o bahu.</i> <i>Ivan Joze Botica: Bal je bio prekrasna stvar [duga pauza, prisjeća se].</i> <i>Franka Nola: Imali smo svake godine jugoslavenski piknik na plaži, bilo je prekrasno. Okupili bi se tamo svi zajedno, puno ljudi zajedno. To su bili dani, to su bili divni dani koje smo nekada provodili zajedno</i>	Balovi i piknici	Brz odgovor, jasno, duga pauza nakon.
		Balovi i piknici	Dugi opis, mnogo detalja, bez pauze.
Razočaranje	<i>Rudy Sunde: Ali nažalost 99% svih stabala jabuka je posječeno. Oratia [naselje] je sada većinom stambeno naselje. U Oratiji su sada ostali samo jedan ili dva voćnjaka, što je prilično tužno [glasno kašljanje]. To je, to je uvelike različito naselje [nastavak intenzivnog kašlja].</i> <i>Doris Sumich: Hrvatska sada dolazi u modu, ali uvijek je bila Dalmacija. [Pauza] Jugoslavija je bila jedna država, a sada je 6-7, mislim."</i>	Voćnjaci u Oratiji	Ubrzavanje govora, kašalj.
		Hrvatska	Mnogo zastajkivanja i pauza, rezervirano, distancirano. Pažljivo biranje riječi.
Ljubav, Privrženost	<i>Rudy Sunde: Moj otac došao je ovdje 1908. godine... i kao mladić, željan da nađe ženu – bilo je na tisuće mladih Dalmatinaca, koji su htjeli supruge, žene – ali im je bila draža žena njihova porijekla, vlastite rase. No njih nije bilo, pa su mnogi mladi Dalmatinci oženili Maorke. Zato i na sjeveru ima Maora s dalmatinskim imenima, ili</i>	Roditelji i supružnici	Smiješak dok govori o ocu i djedu. Pažljivo biranje riječi.

¹ Svi intervjui vođeni su na engleskom jeziku, a prijevod je djelo autora rada.

EMOCIONALNE PRAKSE KAO TEMELJ (RE)KONSTRUKCIJE IDENTITETA DIJASPORSKE ZAJEDNICE

Emocionalne prakse, prema Scheer (2012), predstavljaju svakodnevne rituale koji pojedince dovode u određeno emocionalno stanje. Emocionalne prakse izvode se dok uglavnom imaju očekivani utjecaj na pojedinca i grupu koje ih izvode, no kad prestanu davati očekivani rezultat transformiraju se ili odbacuju. U sklopu provedbe emocionalnih praksi posebno je važna

prisutnost drugih osoba, koje također sudjeluju u izražavanju emocija i potiču emotivne izraze. Reakcija na prisutnost drugih pohranjena je, prema Scheer (2012), u habitusu, usvojenom u procesu socijalizacije, a na temelju čega pojedinac pruža društveno utemeljene i prihvatljive odgovore. Taj tip praksi Scheer (2012) naziva mobilizacijskima. To mogu biti primjerice pjevanje, slušanje glazbe, gledanje filmova, uživanje u hrani i piću ili sudjelovanje u igrama i natjecanjima, odnosno participiranje u religijskim ritualima (Scheer, 2012: 212). U analiziranim intervjuima moguće je prepoznati niz sličnih emocionalnih praksi popularnih u okviru hrvatske zajednice u Novom Zelandu, odnosno Aucklandu, gdje je formirana najveća hrvatska dijasporska zajednica u toj otočnoj državi te gradu uz koji su vezane gotovo sve intervjuirane osobe.

U prostornom kontekstu od posebne je važnosti za Hrvate u Aucklandu bilo predgrađe Oratia, koju su doseljenici iz Dalmacije gusto naselili u razdoblju između dva svjetska rata. Ondje je formirana svojevrsna dalmatinska enklava, što je usporilo proces integracije doseljenika i njihovih potomaka:

»Svi su govorili dalmatinski, ljudi su međusobno razgovarali na dalmatinskom. [...] Kad sam tek krenuo u školu, a imao sam 5 godina, moja majka kaže da nisam znao engleski. Samo sam znao dalmatinski jezik« (Rudy Sunde).

Doseljenici su u velikoj mjeri bili obiteljski i prijateljski vezani, a te su se veze među stanovnicima Oratije kroz svakodnevne prakse dodatno produbljivale, kao i osjećaj zajedničke pripadnosti. Ivan Botica: »Prijatelji su dolazili, svi bi pjevali i pili vino i pričali o starim vremenima«. U analiziranim su intervjuima te emocionalne prakse slikovito ilustrirane, naročito u opisu uobičajenih načina druženja i provođenja slobodnog vremena tradicionalnim dalmatinskim kartaškim igrama, glazbom, plesom, konzumiranjem tradicionalne dalmatinske hrane i vina, a ne piva i sl. Doris Sumich duhovito je sažela razlike između djece dalmatinskog podrijetla i drugih školaraca, a referirajući se na uobičajene školske obroke: »Mi nismo nikada jeli vegemite² sendviče«.

Ipak, glavna pozornica provedbe emocionalnih praksi u okviru te dijasporске zajednice, naročito nakon postupnog pada koncentracije naseljenosti Oratije od strane doseljenika iz Hrvatske u drugoj polovini 20. stoljeća, bio je prostor Jugoslavenskog društva. Društvo od 1992. nosi naziv Dalmatinsko kulturno društvo, o čemu će više riječi biti u narednom poglavlju posve-

² Vegemite - namaz napravljen od ostataka ekstrakta pivskog kvasca popularan u Australiji i Novom Zelandu.

ćenom široj kontekstualizaciji emocionalnog stila te dijasporske zajednice. Sugovornici intervjuja, među kojima su većinu (šest) činili zaslužni članovi Dalmatinskog kulturnog društva, tom su društvu pridali ključnu ulogu u međugeneracijskom transferu emocija te (re)konstrukciji dijasporskog identiteta. U okviru društva provedeni su brojni rituali u kojima je moguće prepoznati sva četiri oblika emocionalnih praksi prema Scheer (2012). Kroz njihovu provedbu facilitiralo se stvaranje specifične emocionalne strukture:

»Svake nedjelje smo se sastajali u Klubu, mladi ljudi, to nam je bila središnja točka.« (Tony Barbarich)

»Koštaju nas te aktivnosti, ne zarađujemo ništa od toga... Ima ljudi koji kritiziraju neke od ovih klubova, ali oni [klubovi, op. a.] održavaju stvari.« (Tony Barbarich)

U okviru klupskih djelatnosti posebno je popularna bila folklorna grupa »Kolo«, ali i niz drugih aktivnosti je privlačio brojne sudionike, kao što su godišnji izleti, plesovi, zbor, zatim sportske sekcije, glazbeni, jezični i plesni tečajevi itd. Sve te aktivnosti predstavljaju oblike mobilizacijskih emocionalnih praksi, koje su dovodile sudionike u određena emocionalna stanja, te su kroz »emocionalni management« utjecali ne (re)konstrukciju njihova identiteta, kako na osobnoj, tako i na kolektivnoj razini. Posebno važan element u tom procesu bila je socijalizacija potomaka migranata, što je osiguralo opstanak zajednice. Potomci migranata od najranije su dobi bili izloženi, a potom i uključivani u izvođenje svih spomenutih emocionalnih praksi vezanih uz dijasporsku zajednicu. Kroz ta iskustva usvajali su norme i vrijednosti zajednice. Provedba rituala toga tipa i prakticiranje emocija služilo je kao sredstvo u procesu prikupljanja, vježbe, artikulacije i prilagodbe emocija za osobne, ali i kolektivne svrhe (Scheer 2012: 210). Kroz usvojene navike članovi zajednice aktivno su oblikovali svoje emocionalne živote te (re)konstruirali osobni i kolektivni identitet.

Sudjelovanje u mobilizacijskim emocionalnim praksama podrazumijevalo je i implementaciju emocionalnih praksi komunikacije te imenovanja, o kojima na temelju izvora kojima raspolazemo u ovom istraživanju nije moguće donositi konkretnije zaključke u odnosu na prošlo vrijeme, ali je moguće uočiti taj tip emocionalnih praksi ako samom sudjelovanju u intervjuu pristupimo kao obliku emocionalne prakse. Zasigurno su se emocionalna stanja pri sudjelovanju u ranijim emocionalnim praksama razlikovala od pojedinca do pojedinca, odnosno od situacije do situacije, no u analiziranim razgovorima u odnosu prema svim oblicima spomenutih emocionalnih praksi dominiraju pozitivna sjećanja, ponajprije sreća i ponos. Emocije

povezane uz te aktivnosti, iz perspektive koncepta emocionalnih praksi, nisu bile odraz sreće, zadovoljstva ili ispunjenja koje su prethodile činu plesa ili uživanja u tradicionalnoj dalmatinskoj hrani, nego posljedica samih praksi. Performativni utjecaj sudjelovanja u emocionalnoj praksi ujedno se odrazio i na karakteristike iskaza u intervjuima, jer su bili popraćeni veselimi komentarima i raspoloženjem, smijehom, prepričavanjem anegdota i sl. Posljedica je to emocionalne prakse imenovanja, kao treće od četiri vrste emocionalnih praksi prema Scheer (2012), a koja facilitira iskustveni i performativni karakter emocionalnih praksi, u koju ubrajamo i sudjelovanje u intervjuima.

Grupnoj koheziji koja se razvijala kao posljedica kolektivnog sudjelovanja u provedbi emocionalnih praksi naročito su pridonosile obiteljske i duboke prijateljske veze među članovima zajednice. U tom kontekstu za pojedine sugovornike u intervjuima Društvo predstavlja svojevrsnu proširenu obitelj, jer je i samo članstvo odnosno aktivnost u okviru Društva bila »obiteljska« stvar: *»Moja kći je ovdje bila uključena, plesala, a njen muž i njegova majka, njena svekrva, bila je predsjednica kluba.«* (Ivan Botica) Troje od deset sudionika u intervjuima u Društvu su upoznali i svoje životne partnere. Stoga ne iznenađuje dominacija pozitivnih emocija pripadnosti, ponosa, sreće, zadovoljstva i sl. u iskazima intervjuiranih osoba u odnosu na Društvo, a time se facilitirao i transgeneracijski prijenos normi i vrijednosti. Isprepletanje obiteljskih, prijateljskih i drugih veza omogućilo je prenošenje elemenata emocionalnih praksi i u druge sfere svakodnevnog života, koje nisu usko vezane uz fizički prostor Društva. Posebno je to do izražaja dolazilo kroz provedbu regulativnih emocionalnih praksi, a kojima se potvrđivao distinktivni identitet zajednice u odnosu na ostatak novozelandskog društva, jer taj oblik normi naročito pridonosi održanju grupe na okupu. Efektivno je to ilustrirao Tony Barbarich:

»... popili bismo jedno piće, ne previše i nikad nismo imali problema ni sa kime, jer smo svoju zajednicu držali prilično povezanom. I tih dana biti uhvaćen u vožnji u pijanom stanju bilo bi prilično neugodno za nas. Nisu nas gledali svisoka, ali malo se sramite. Morali smo se držati standarda, znate.«

Taj iskaz potvrđuje grupnu koheziju i snagu unutargrupnih normi. No, emocionalne prakse regulacije ne predstavljaju fiksnu strukturu. Pritom Scheer naglašava individualnost emocionalnog iskustva i situacijski karakter emocija. Sukladno tomu, u analiziranim se intervjuima mogu prepoznati različiti načini na koji su se pojedinci nosili s migracijom, odnosom prema zemlji podrijetla, odnosom prema dijasporskoj zajednici kojoj su pripadali

i integracijom u novozelandsko društvo. Individualna iskustva otkrivaju lepezu strategija koje su pojedinci koristili u svakodnevnom životu i pridonosi razumijevanju razloga te načina manifestacije emocije u određenom obliku u konkretnom trenutku i na specifičnom mjestu. Franka Nola fokusirala se na rad u domaćinstvu, u skladu s tradicionalnom rodnom podjelom uloga. Ivan Botica bio je talentirani sportaš, što mu je osiguralo dobru prihvaćenost u lokalnoj zajednici, dok je Rudy Sunde u slične svrhe koristio svoj glazbeni talent. Neki od sugovornika bili su okruženi gotovo isključivo sunarodnjacima, dok su drugi izbjegavali upotrebu hrvatskog jezika čak i unutar obitelji, jer im je cilj bio što brža integracija. Pojedinci su bili politički izrazito angažirani, dok su drugi izbjegavali politiku.

Kod istraživanja svakodnevnog života pripadnika dijaspore fleksibilnost koju koncept emocionalnih praksi naglašava vrlo je važan, jer se život pripadnika dijasporske zajednice ne sastoji isključivo od isticanja i njegovanja svoga podrijetla. Oni obavljaju niz drugih svakodnevnih uloga, u kojima do izražaja dolaze druge identifikacijske osnove. Stoga isticanje i analiza osobnih agendi unosi dinamiku te kompleksnost u istraživanje procesa formiranja identiteta dijasporske zajednice. To je u skladu s Brubakerovom (2005) konceptualizacijom fenomena dijaspore kao fluidnog procesa (re)konstrukcije identiteta, a ne fiksne strukture utemeljene u podrijetlu. S druge strane, fokus na individualna iskustva ujedno predstavlja i svojevrsno ograničenje koncepta emocionalnih praksi u istraživanju kolektivnog identiteta, jer otežava širu kontekstualizaciju i razumijevanje procesa (re)konstrukcije kolektivnog identiteta u dužem trajanju. U tom kontekstu važnost komplementarnosti teorijskog okvira emocionalnih stilova dolazi do izražaja pa će se u nastavku rada, na temelju ranije uočenih emocionalnih praksi, pozornost usmjeriti na višu razinu grupnog djelovanja, odnosno emocionalnog iskustva dijasporske zajednice u Novom Zelandu.

EMOCIONALNI STIL HRVATSKE DIJASPORSKE ZAJEDNICE U NOVOM ZELANDU

Na temelju važnosti koji su sudionici intervjuja pridavali emocionalnim praksama kao što su folklor, ples, glazba, tradicionalne kartaške igre, konzumacija hrane spremljene prema dalmatinskim receptima i drugim aktivnostima, naročito onima organiziranim u prostorima useljeničkog kluba, može se donijeti zaključak o nedvojbenom postojanju emocionalne strukture karakteristične za doseljenike iz Hrvatske u Novi Zeland i njihove potomke, odnosno emocionalnog stila te dijasporske zajednice. Formiranje

emocionalnog stila useljeničke grupe u skladu je s osnovnim obilježjima dijaspore prema Khachigu Tölölyanu, kako je već spomenuto ranije u referiranju na njegovu analizu fenomena. Jasno su to uostalom konstatirale i intervjuirane osobe, pri čemu su u iskazima dominirale emocije ponosa u odnosu na pripadnost dalmatinskoj zajednici u Novom Zelandu i njezin doprinos novozelandskom društvu:

»Osjećam da su naši ljudi puno doprinijeli. Nisu uvijek bili cijenjeni. Mislim da je to bila ljubomora... Svi su radili i bili su uspješni... još uvijek smo povezana zajednica, iako se družimo sa ljudima izvana... trebali bismo zadržati svoj identitet, i zadržati naše stare običaje, i glazbu, i jezik naravno.« (Tony Barbarich)

U intervjuima koje imamo na raspolaganju nema previše informacija na temelju kojih bi mogli donositi zaključke o detaljnijim usporedbama i odnosima između emocionalnog stila hrvatske, odnosno dalmatinske dijasporske zajednice s drugim emocionalnim stilovima prisutnim u novozelandskom društvu, no na temelju iskaza moguće je uz pomoć šire kontekstualizacije analizirati promjene osnovnih karakteristika samog emocionalnog stila te dijasporske zajednice, što uključuje i promjene emocionalnih praksi povezanih s procesom (re)konstrukcije grupnog identiteta u dugom trajanju. To je moguće s obzirom na to da intervjui obuhvaćaju migrante koji su u Novi Zeland doselili u razdoblju između dva svjetska rata, pa do puno mlađih potomaka migranata.

Najstariji među sudionicima intervjuja su gđa Ivcevič (ime nije poznato) i Nikola Lulich. Oboje su doselili u Novi Zeland dvadesetih godina 20. stoljeća, dakle napustili su Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, u sklopu koje su se hrvatske regije u to vrijeme uglavnom nalazile. U Novom Zelandu u to je vrijeme bila već formirana dijasporska zajednica, jer su prvi Hrvati počeli naseljavati tu otočnu državu krajem 19., odnosno početkom 20. stoljeća, još za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije. Apsolutna većina doseljenika, uključujući svih deset sudionika u intervjuima, potjecala je iz relativno uskoga geografskog prostora srednje Dalmacije, koji čine Vrgorska krajina, Makarsko primorje, poluotok Pelješac te otoci Korčula, Hvar i Brač. Prvi doseljenici uglavnom su naseljavali krajnji sjever Novog Zelanda, gdje su se najčešće bavili iskopavanjem fosilizirane smole kauri drveta, što je bilo i zanimanje Nikole Lulića. U razdoblju između dva svjetska rata slabija potražnja tog proizvoda na međunarodnom tržištu uzrokovala je postupnu selidbu Hrvata prema većim urbanim sredinama, koja se nastavila nakon Drugoga svjetskog rata. Najveća kolonija formirana je u Aucklandu, a njezini su se pripadnici primarno počeli baviti poljoprivredom, naročito voćarstvom i vinogradarstvom, te

ribarstvom. Početkom dvadesetih godina 20. stoljeća godina živjelo je u Novom Zelandu približno 1500 Hrvata, da bi do početka Drugoga svjetskog rata taj broj narastao na gotovo 3000. Bilo je to vrijeme u kojem su Hrvati, kao i drugi doseljenici neanglosaksonskog podrijetla bili snažno diskriminirani u svakodnevnom životu (Trlin, 1979; Božić Vrbanić, 2018).

Nikola Lulić i gdja Ivičević bili su kao punoljetne osobe ujedno i, po dobi, najstariji migranti u uzorku sudionika intervjua. U tim je okolnostima njihovo iskustvo integracije u useljeničko društvo bilo teško, što je jasno vidljivo u iskazima emocija kroz intervjue. U prisjećanju na Hrvatsku i Dalmaciju te doseljenje u Novi Zeland oboje su plakali. U oba razgovora, kao i kod Franke Nole, treće od četiriju osoba koje su u Novi Zeland došle punoljetne, snažno je izražen osjećaj nepripadanja novozelandskom društvu. Franka Nola je u Novi Zeland došla 1959., a tijekom razgovora također je počela plakati dok se prisjećala života u domovini i obitelji, odnosno problema s kojima se susretala po dolasku u Novi Zeland. Taj tip izražavanja emocija potvrdio je iskustveni i performativni karakter intervjua kao emocionalne prakse imenovanja. Nostalglična priča o domovini i tuga zbog prisjećanja na negativna iskustva prilagodbe na život u Novom Zelandu dovela je sugovornike u situaciju ponovnog proživljavanja tih emocija. S obzirom na teško iskustvo integracije i prilagodbe na novi život kod ovih sugovornika, u intervjuima je osjećaj pripadnosti useljeničkoj zajednici osobito izražen. Diskriminacija koju su doživljavali u širem okviru novozelandskog društva, naročito u razdoblju između dva svjetska rata, facilitirala je unutar-grupnu koheziju i primarnu okrenutost prema dijasporskoj zajednici (Božić Vrbanić, 2018: 161). Kad se to analizira u kontekstu ranije spomenutih emocionalnih praksi i prostornom okviru od posebnog značaja za njihovu provedbu može se bolje razumjeti grupiranje doseljenika u Oratiji te važnost useljeničkog kluba, kao svojevrsnog skloništa u svakodnevnom životu.

U odnosu na migrante, taj je tip emocija u manjoj mjeri prisutan u intervjuima s osobama rođenima u Novom Zelandu ili onima koji su se doselili jako mladi. Njihova dominacija u broju intervjua u odnosu na migrante posljedica je činjenice da je većina intervjua provedena 2010. godine i kasnije. Migracija iz socijalističke Jugoslavije u Novi Zeland nakon Drugoga svjetskog rata umnogome se smanjila pa su do vremena provedbe većine intervjua glavnu ulogu u okviru dijasporske zajednice preuzeli potomci migranata. Kod njih je naglašen novozelandski element osobnog identiteta.

Integracija migranata i njihovih potomaka u drugoj polovini 20. stoljeća facilitirana je politikom multikulturalizma u Novom Zelandu, koja je i

službeno inaugurirana tijekom sedamdesetih godina 20. stoljeća, odnosno politikom bikulturalizma u kojem je kulturni identitet svih europskih iseljenika ujedinjen u odnosu na domorodačku, maorsku kulturu (Mitchell, 2003; Božić Vrbanić, 2018). Društveni status doseljenika iz Hrvatske, kao i njihovih potomaka, značajno se poboljšao. Stoga u razgovorima s potomcima migranata prevladavaju sjećanja na pozitivne aspekte u svakodnevnom životu, pri čemu se nije značajnije problematiziralo ni teško iskustvo prvih hrvatskih doseljenika (roditelja, djedova i baka sugovornika). Taj pomak predstavlja snažnu promjenu emocionalnog stila dijasporske zajednice, a velikim dijelom je facilitiran činjenicom da su se potomci migranata u svakodnevnom životu lakše prilagođavali dominantnoj emocionalnoj strukturi, jer su kroz nju institucionalno, ali i šire društveno, socijalizirani, dok su u međuvremenu postali i prihvatljiviji široj populaciji kao potomci doseljenika neanglosaksonskog podrijetla. U odnosu na migrante bili su bolje opremljeni alatima nužnima za naizmjenično korištenje različitih emocionalnih stilova u svakodnevnom životu, kao što su jezik te bolje razumijevanje dominantnih normi i vrijednosti. Istovremeno, svoju pripadnost dalmatinskoj zajednici percipiraju kroz njezinu duboku integriranost u novozelandsko društvo.

U usporedbi s unisono pozitivnim emocijama prema dalmatinskoj zajednici u Novom Zelandu, stavovi intervjuiranih osoba prema Hrvatskoj kao zemlji podrijetla mnogo su kompleksniji. Posljedica je to dugog postojanja te zajednice, pri čemu su zbog udaljenosti kontakti s Hrvatskom bili relativno rijetki. U okviru zajednice dominiraju iseljenici i potomci iseljenika koji su napustili zemlju podrijetla prije Drugoga svjetskog rata, bilo za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, bilo za vrijeme Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno Kraljevine Jugoslavije. Među njima je bio snažno naglašen jugoslavenski identitet. Kod migranata prije Drugoga svjetskog rata bila je to posljedica popularnosti jugoslavenske ideje nasuprot Monarhiji, koju su smatrali glavnim krivcem lošeg položaja u Dalmaciji te uzrokom zbog kojeg su morali napustiti domovinu. Među migrantima u međuratnom razdoblju dominirali su ideološki lijevo orijentirani pojedinci i komunisti koji, unatoč kritici društveno-političkog sustava Kraljevine SHS/Jugoslavije, nisu odstupali od jugoslavenske identifikacije. Posljedično se u Novom Zelandu u razdoblju između dva svjetska rata razvio relativno intenzivan sukob između tih dviju grupacija.

Sukob je naročito bio vidljiv u Aucklandu, gdje se tijekom tridesetih godina 20. stoljeća starija generacija doseljenika okupila oko Jugoslavenskog kluba,

a novi doseljenici oko Jugoslavenkog radničkog kulturnog društva. Poto-nje društvo preimenovano je 1936. u Hrvatsko kulturno dobrotvorno druš-tvo, kao reakcija na unitarnu verziju jugoslavenske ideje koju je propagirala promonarhistička grupa okupljena oko Jugoslavenkog kluba. Isticanje hr-vatskog identiteta bilo je i u skladu s instrukcijama Kominterne u drugoj po-lovini tridesetih godina o uspostavljanju nacionalnih komunističkih partija, pa je 1937. osnovana i Komunistička partija Hrvatske, kao dio Komunistič-ke partije Jugoslavije. Tijekom Drugoga svjetskog rata dvije suprotstavljene grupe počele su surađivati. Do novog razlaza među njima došlo je nakon rezolucije Informbiroa 1948. godine. U međuvremenu je Hrvatsko kultur-no dobrotvorno društvo preimenovano u Jugoslavenko društvo Maršal Tito. No, unatoč tomu vodstvo društva je 1948. podržalo Staljina i kritiku jugoslavenkog političkog vodstva, da bi 1950. Društvo preimenovali u Ju-goslavenko dobrotvorno društvo. Članovi Jugoslavenkog kluba zauzeli su pasivniji stav nakon izbijanja sukoba 1948., uz nešto veću naklonjenost Jugoslaviji. Tenzije između dva kluba postupno su se smanjivale, čemu je zasigurno pridonijelo poboljšanje odnosa između Jugoslavije i SSSR-a od sredine pedesetih, pa već početkom šezdesetih godina 20. stoljeća dolazi do prvih inicijativa o ujedinjenju dvaju klubova. No, to se dogodilo tek 1982., kad je formirano jedinstveno Jugoslavenko društvo. Od sedamdesetih go-dina u Aucklandu je djelovao i Hrvatski klub, koji je bio protujugoslavenki orijentiran, ali nikada nije uspio privući veći broj članova.³ Stoga je tijekom druge polovine 20. stoljeća jugoslavenki identitet iseljenika koji su napu-stili domovinu prije Drugoga svjetskog rata nastavio dominirati unutar za-jednice. Kasnijih doseljenika bilo je relativno malo, a oni koji su dolazili uglavnom su doseljavali kao članovi rodbine starijih iseljenika te se vrlo brzo uklapali u postojeću dijasporsku zajednicu. Snažnije isticanje hrvat-skog identiteta u velikoj mjeri se kod brojnih članova gledao negativno kroz prizmu Drugoga svjetskog rata i postojanje Nezavisne Države Hrvatske. Stoga je većina intervjuiranih osoba s ponosom i entuzijazmom govorila o partizanskoj borbi u Drugom svjetskom ratu: »*Bio sam 'dječak' maršala Tita, vjerovao sam u njega. Bio je veliki čovjek.*« (Ivan Botica)

U tom su širem kontekstu ranije analizirane emocionalne prakse, kao sa-stavni element formiranog emocionalnog stila, uključivale elemente šireg

³ Za više o povijesti Hrvata u Novom Zelandu vidi: Andrew Drago Trlin, *Now Respec-ted: Once Despised*, Palmerston North, 1979.; Ivan Čizmić, *Iz Dalmacije u Novi Zeland*, Zagreb, 1981.; Stephen Jelicich, *From Distant Villages: The Lives and Times of Croatian Settlers in New Zealand, 1858–1958*, Auckland, 2008.; Senka Božić-Vrbančić, *Tarara: Ma-ori i Hrvati na Novom Zelandu*, Zagreb, 2018.; Ivana Hebrang Grgić, *Ni s kućom ni bez kuće: nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu*, Zagreb, 2021.

jugoslavenskog identificiranja. Osobito je to do izražaja dolazilo kroz emocionalne prakse vezane uz folklor, plesove i pjesme, jer su usporedo s tradicionalnim dalmatinskim i hrvatskim plesovima, odakle je potjecala apsolutna većina pripadnika zajednice, prakticirani narodni običaji svih regija socijalističke Jugoslavije. Sukladno tomu, emocionalni stil te dijasporske zajednice bio je utemeljen u jugoslavenskoj ideji. Stoga je raspad države i formiranje samostalne Republike Hrvatske mnogima bio nerazumljiv, zato je većina sudionika intervjua oklijevala komentirati događaje iz devedesetih godina 20. stoljeća.

Kao što je već rečeno, intervjuirane osobe bile su uglavnom istaknuti članovi Dalmatinskog kulturnog društva, nasljednika Jugoslavenskog društva, koje je nakon raspada Jugoslavije odbilo istaknuti hrvatski identitet. Dio članova koji se zalagao za tu promjenu odvojio se te 1991. formirao zasebno Hrvatsko kulturno društvo (Trlin i Tolich, 1995). Emocionalne prakse koje su se u sklopu Jugoslavenskog društva ranije provodile za njih više nisu imale očekivani utjecaj, prema postavkama Scheer, te su ih odbacili. No, većina članova nastavila ih je prakticirati, čime se naročito potvrdila emocionalna praksa regulacije, pa je ranije formirani emocionalni stil opstao u prilagođenom obliku, kroz isticanje dalmatinskog identiteta. Članovi društva najčešće se nazivaju »Dalmatinci« ili »Dallies«, no značenje tog naziva je izrazito inkluzivno te obuhvaća cjelokupan prostor bivše Jugoslavije. Od sudionika u intervjuima nešto otvoreniji u komentaru situacije bio je Ivan Botica, koji je zaključio na temu sukoba:

»Ne dopuštamo da se politika i vjera miješaju u klub, što je sjajno. Jednom kada pokrenete te stvari i umiješate se, tada imate problem. Zato su se i razišli, jer drugi su bili previše politički. Stvarno je glupo biti tako političan.«

No, sama odluka odbijanja naglašavanja hrvatskog identiteta u kontekstu agresije na Hrvatsku i osuda grupe koja je pokrenula osnivanje Hrvatskog kulturnog društva u Aucklandu je već politična, iako ju Botica ne vidi kao takvu. Slično tomu, u većini ostalih intervjua prevladava negativna interpretacija raspada Jugoslavije. »Glupi građanski rat« komentirao je Tony Barbarich. Tuga i ljutnja primarno su prisutne emocije u odnosu na raspad države, koje se sjećaju s ponosom i srećom, a koju povezuju s emocionalnim praksama u kojima su sudjelovali u sklopu Jugoslavenskog društva, s obzirom na to da većina intervjuiranih osoba nikad nije bila u Hrvatskoj, niti su bliže upoznati s društveno-političkom situacijom. Kroz prakse svojih Društava od njihova osnivanja u međuratnom razdoblju izgrađena je snažna emocionalna struktura koja se odnosila na Jugoslaviju u cjelini, bez obzira

na relativno usko prostorno podrijetlo apsolutne većine njihovih članova. Stoga im, primjerice, ni danas (2025. godina) nije od presudne važnosti korijen plesova koje izvodi folklorna skupina, potječu li iz Dalmacije, neke druge hrvatske regije ili iz neke druge države nastale raspadom Jugoslavije.

Jedini razgovor koji izrazitije odstupa u odnosu na ostale vodili su sami predstavnici Dalmatinskog kulturnog društva s gđom Ivicevich. Razgovor karakterizira njezin vrlo detaljan i oštar komentar događanja u Hrvatskoj, glorificiranje jugoslavenske ideje, a osuda hrvatskih političkih vođa početkom devedesetih godina. Za razliku od ostalih razgovora, koje su vodili Novozelanci, voditelji ovog razgovora bili su članovi Dalmatinskog kulturnog društva i sugovornica je očito znala da dijele stavove o tim pitanjima. Pritom je to razgovor i koji najviše odstupa od metodoloških okvira provedbe intervjua usmene povijesti. Voditelji se ne suzdržavaju od komentara pri otvaranju tema i postavljanju pitanja, nego su sugestivni i uključuju se u otvoreni razgovor o otvorenim temama.

Nedvojbeno bi intervjui s osobama koje su 1991. pristupile novoosnovanom Hrvatskom kulturnom društvu dali bitno drukčiju sliku stavova Hrvata u Novom Zelandu te potencijalno ukazali na postojanje još jednog emocionalnog stila hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u Novom Zelandu koji se razvio od devedesetih godina. No, to ne znači da dalmatinsku zajednicu u Novom Zelandu u povijesnoj perspektivi ne treba proučavati kao dio hrvatske dijaspore. Smjer i dinamika (re)konstrukcije njezina identiteta specifični su u odnosu na druge hrvatske dijasporske zajednice, što je ponajprije rezultat dominacije starije iseljeničke generacije nad mlađom, kao i velike udaljenosti od Hrvatske. Svakako, analiza tog specifičnog slučaja pridonosi boljem razumijevanju fenomena dijaspore. U tom je kontekstu svako individualno iskustvo važno, što su pokazali i analizirani intervjui. U tom kontekstu do izražaja dolazi primjenjivost i vrijednost koncepata emocionalnih praksi i emocionalnih stilova. Njihovom upotrebom moguće je kroz analizu svakodnevnih praksi pripadnika pojedine dijaspore prepoznati emocije kao osnovu formacije zajednice.

ZAKLJUČAK

Emocijama smo u istraživanju pristupili kao temelju identiteta pripadnika dijaspore. One omogućuju održavanje sustava normi i vrijednosti pojedine zajednice te imaju ključan utjecaj na društvene procese, kako u stvaranju, tako i u slabljenju društvenih veza (Berezín, 2002; Ahmed, 2004; An-

derson, 2006; Johansen, 2015). Potvrdila je to analiza arhiviranih intervjua vođenih s Novozelandskim hrvatskog podrijetla, koji su analizirani u teorijskom okviru koncepta emocionalnih praksi i emocionalnih stilova. Kroz primjenu koncepta emocionalnih praksi analizirane su aktivnosti vezane uz dijasporsku zajednicu s ciljem rekonstrukcije nastanka emocija među njezinim pripadnicima. To je potom uz primjenu koncepta emocionalnih stilova kontekstualizirano, s fokusom na proces (re)konstrukcije kolektivnog identiteta, naročito u odnosu prema Hrvatskoj, kao zemlji podrijetla.

Svjesnim sudjelovanjem i participacijom pripadnika dijasporske zajednice u kolektivnim aktivnostima one su kroz formu rituala i tradicionalni karakter postale racionalne, a ne samo emocionalne (Pilkington, Omelchenko i Perasović, 2018). To je omogućilo daljnju mobilizaciju i komunikaciju emocija, uključujući i njihovo imenovanje u sklopu tih rituala, pri čemu su razvijeni elementi neformalne regulacije, odnosno sva četiri oblika emotivnih praksi, prema Monique Scheer. Okupljanje i opstojnost zajednice na osnovi zajedničkog podrijetla, migranata i njihovih potomaka, svjedoči o uspješnosti implementacije emocionalnih praksi, odnosno iskaza emocija te njihove interpretacije na osobnoj i kolektivnoj razini. Najbolja potvrda toga je emotivni odnos dijela sugovornika u intervjuima usmjeren prema zemlji podrijetla svojih predaka, u kojoj oni sami nisu nikada bili.

S druge strane, kroz perspektivu koncepta emocionalnih stilova Benna Gammerla (2012) individualna iskustva sudionika intervjua su se kontekstualizirala, čime je produbljena spoznaja o dinamici i smjeru formiranja hrvatske dijasporske zajednice u Novom Zelandu. To nam omogućuje razumijevanje aktualne situacije u Novom Zelandu, u kojem prema službenoj procjeni danas živi više od 100 000 Hrvata i njihovih potomaka, no koji se uglavnom identificiraju kao Novozelandski (Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, bez dat.). Stoga je na popisu stanovništva provedenom 2018., na kojem je bilo moguće navesti do šest odgovora po pitanju etničkog podrijetla, hrvatsko podrijetlo navelo tek 2946 osoba. No, valja naglasiti kako je 207 istaknulo dalmatinsko podrijetlo, a 5886 osoba južnoslavensko (Stats NZ, 2024) U okviru posljednje skupine apsolutnu većinu čine također iseljenici hrvatskog podrijetla s prostora središnje Dalmacije, ali koji su s obzirom na specifičan politički i povijesni kontekst vremenskog razdoblja iseljenja i velike udaljenosti od Hrvatske te dugog trajanja formiranja te dijasporske zajednice razvili specifičan oblik identiteta u odnosu na druge hrvatske dijasporske zajednice diljem svijeta.

POPIS ARHIVSKIH IZVORA

- Alexander Turnbull Library. (2010.). Interview with Doris Sumich. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://natlib.govt.nz/records/35861887>.
- Alexander Turnbull Library. (2011). Interview with Jack Urlic. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://natlib.govt.nz/records/35863186>.
- Alexander Turnbull Library. (1979). Interview with Nikola Lulich. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://natlib.govt.nz/records/35839432>.
- Alexander Turnbull Library. (n.d.). Interview with Spiro Talijancich. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://natlib.govt.nz/records/35829534>.
- Auckland Libraries. (2015). Oral history with Franka Nola. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/1616/rec/4>.
- Auckland Libraries. (2015). Oral history with Ivan Joseph Botica. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/993/rec/19>.
- Auckland Libraries. (2015). Oral history with Mrs G Ivceovich. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/982/rec/33>.
- Auckland Libraries. (2015). Oral history with Rudy Sunde. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/1497/rec/2>.
- Auckland Libraries. (2015). Oral history with Tony Kenneth Barbarich. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/1008/rec/20>.
- Auckland Libraries. (2015). Oral history with Victor Sunde. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/1417/rec/3>.
- Auckland Libraries. (2016). Dalmatian Genealogical and Historical Society Collection. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://kura.aucklandlibraries.govt.nz/digital/collection/oralhistory/id/938/rec/1>.

LITERATURA

- Ahmed, S. (2004). Collective feelings: Or, the impressions left by others. *Theory, Culture & Society*, 21(2), 25–42.
- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Barclay, K. (2020). *The history of emotions: A student guide to methods and sources*. London: Macmillan.
- Berezin, M. (2002). Secure states: Towards a political sociology of emotion. *The Sociological Review*, 50(2), 33–52.
- Blažević, Z. (2015). Povijest emocija: Pomodni trend ili interdisciplinarna platforma? *Historijski zbornik*, 68(2), 389–394.
- Borland, K. (2003). 'That's not what I said': Interpretative conflict in oral narrative research. In R. Perks & A. Thomson (Eds.), *The oral history reader* (pp. 320–332). London: Routledge.
- Božić-Vrbancić, S. (2018). *Tarara: Maori i Hrvati na Novom Zelandu*. Zagreb: Jesenski i Turk.

- Brubaker, R. (2005). The 'diaspora' diaspora. *Ethnic and Racial Studies*, 28(1), 1–19.
- Čizmić, I. (1981). *Iz Dalmacije u Novi Zeland*. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti.
- Gammerl, B. (2012). Emotional styles – concepts and challenges. *Rethinking History*, 16(2), 161–175.
- Etchart, J. i Tobia, S. (2022). Finding meaning: Oral history, power and emotions [Call for papers]. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://alter.univ-pau.fr/fr/activites-scientifiques/manifestations-scientifiques/colloques/a-la-decouverte-du-sens-histoire-orale-pouvoir-et-emotions.html>.
- Frevert, U. (2018). Comment. In M. Tamm i P. Burke (Eds.), *Debating new approaches to history* (pp. 202–207). London: Bloomsbury.
- Hebrang Grgić, I. (2021). *Ni s kućom ni bez kuće: Nakladnička djelatnost Hrvata u Novome Zelandu*. Zagreb: Ljevak.
- Hršić, I. i Marinović Golubić, M. (2019). Od kronologije prema teorijskim konceptima: Iseljenička problematika u hrvatskoj historiografiji na uzorku radova objavljenih u Časopisu za suvremenu povijest. *Časopis za suvremenu povijest*, 51(2), 361–384.
- Jelicich, S. (2008). *From distant villages: The lives and times of Croatian settlers in New Zealand, 1858–1958*. Auckland: New Zealand Croatian Press.
- Johansen, B. S. (2015). Locating hatred: On the materiality of emotions. *Emotion, Space and Society*, 16, 48–55.
- Mitchell, J. (2003). *Immigration and national identity in 1970s New Zealand* (Unpublished doctoral dissertation). University of Otago. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://ourarchive.otago.ac.nz/bitstream/handle/10523/371/MitchellJames2003PhD.pdf?sequence=5>.
- Pilkington, H., Omelchenko, E. i Perasović, B. (2018). 'One big family': Emotion, affect and solidarity in young people's activism in radical right and patriotic movements. In H. Pilkington, G. Pollock i R. Franc (Eds.), *Understanding youth participation across Europe* (pp. 123–152). London: Routledge.
- Reddy, W. M. (2010). *The navigation of feeling: A framework for the history of emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosenwein, B. H. (2007). *Emotional communities in the early Middle Ages*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Scheer, M. (2012). Are emotions a kind of practice (and is that what makes them have a history)? A Bourdieuan approach to understanding emotion. *History and Theory*, 51(2), 193–220.
- Sheftel, A. (2019). Talking and not talking about violence: Challenges in interviewing survivors of atrocity as whole people. *Oral History Review*, 45(2), 288–303.
- Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. (n.d.). Hrvatsko iseljeničstvo u Novom Zelandu. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://hrvatiizvanrh.gov.hr/hrvatiizvan-rh/hrvatsko-iseljenistvo/hrvatsko-iseljenistvo-u-novom-zelandu/765>.
- Stats NZ. (n.d.). Croatian ethnic group. Preuzeto 12. travnja 2024., s <https://www.stats.govt.nz/tools/2018-census-ethnic-group-summaries/croatian>.
- Thomson, A. (2019). Indexing and interpreting emotion: Joy and shame in oral history. *Studies in Oral History*, 41, 1–11.
- Tölölyan, K. (2007). The contemporary discourse of diaspora studies. *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, 27(3), 647–655.

Trlin, A. D. (1979). *Now respected, once despised: Yugoslavs in New Zealand*. Palmerston North: Massey University Press.

Trlin, A. D. i Tolich, M. (1995). Croatian or Dalmatian? Yugoslavia's demise and the issue of identity. In S. W. Greif (Ed.), *Immigration and national identity in New Zealand* (pp. 217–252). Auckland: University of Auckland Press.

Emotional Practices in the Process of (Re) Constructing Diaspora Identity – Croats in New Zealand

Ivan Hrستیć, Marica Marinović Golubić

ABSTRACT

The history of Croats in New Zealand dates back to the 19th century. Geographical distance and weaker ties to the country of origin have resulted in unique patterns of this diaspora's social development. It is marked by an intensified process of assimilation into New Zealand society, while a significant part of the community, in terms of origin, primarily highlights a regional Dalmatian identity over a national Croatian one, given that the vast majority of immigrants originate from Central Dalmatia. The aim of this study is to analyse the development of this diaspora from the perspective of emotions as a foundation for its formation. The focus will be on Auckland, where the largest community of settlers and their descendants was established. To achieve the primary goal of the study, ten archived interviews, conducted using oral history methods with New Zealanders of Croatian descent, will be interpreted. These interviews are held in New Zealand libraries. Special emphasis will be placed on the methodological challenges of analysing this type of source. Within the established theoretical framework, the collective and individual activities of diaspora members are recognised as the emotional foundation upon which both individual and group identities are (re)constructed. The process of (re)constructing their identity was based on daily activities, particularly in areas of the city with a high density of settlers, and through the activities of immigrant clubs and associations. Through socialization, these daily practices became ritualised, providing a framework for the expression of emotions, mobilisation of diaspora members, and community development.

SUMMARY

The phenomenon of migration entails a deeply emotional experience, often shaping the foundational elements of diasporic identity through connections to the homeland. Although the role of emotions in the (re)construction of diasporic identities is increasingly acknowledged within migration studies, particularly within historical contexts, there has been a limited focus on this topic in Croatian historiography. This paper aims to contribute to the understanding of emotions as a crucial factor in the development of diaspora communities, drawing on the rich oral histories available from the Croatian diaspora in New Zealand.

The history of emotions has emerged as a critical field within the humanities and social sciences, particularly since the early 2000s. Emotions are seen as social constructs

influenced by individual experiences, shaped over time through collective practices and social expectations. Key theoretical concepts in this field include emotional regimes, communities, and styles, each offering insights into how emotions influence social phenomena and group identities. For this research, the concept of “emotional styles” is applied to analyse the oral histories of Croats in New Zealand, facilitating a nuanced understanding of how emotional practices support diasporic identity.

Croatian migration to New Zealand began in the late 19th century, primarily from the Dalmatian region, including Vrgorac, Makarska, Pelješac, Korčula, Hvar, and Brač. Initially, most immigrants settled in the far north, working in the kauri gum industry. Economic shifts between the world wars prompted many to move to urban centres, particularly Auckland, where they engaged in agriculture, fishing, and winemaking. By the 1970s, the New Zealand government’s embrace of multiculturalism further facilitated the integration of the diaspora. Today, while there is a significant degree of assimilation, the legacy of Dalmatian heritage persists, creating a distinct identity within New Zealand’s multicultural society. This research draws on ten archived oral history interviews available in New Zealand libraries. Six of these interviews are part of the Dalmatian Genealogical and Historical Society collection, while the remaining four are housed in the Alexander Turnbull Library, including contributions to local history projects and collections representing various societal segments. Conducted over several decades, the interviews reflect the perspectives of individuals of varying ages, professions, and experiences, providing a broad view of the community’s collective memory.

The analysis identifies key emotional themes, including pride, nostalgia, belonging, disappointment, and love, which shape and sustain the Croatian diasporic identity in New Zealand. Practices such as community gatherings, traditional dances, and Croatian language preservation foster a sense of belonging and pride, strengthening intergenerational bonds. For older immigrants, connections to Dalmatia are marked by strong emotions, occasionally resulting in tears during interviews as they recall life in Croatia. Meanwhile, New Zealand-born members view their heritage as an “extension” of their New Zealand identity, acknowledging the hybrid nature of their cultural backgrounds. Since the early 20th century, the Croatian community in New Zealand has established various social clubs and organisations that have played a significant role in the transmission of cultural norms, values, and emotional practices. Activities such as folk dance groups, annual picnics, and sporting events reinforce community cohesion and provide members with a sense of pride and continuity. Emotional practices during these events, such as expressions of joy, pride, and collective participation, support the preservation of diasporic identity while fostering a unique cultural space within the broader New Zealand society.

Emotional practices among members of the Croatian diaspora vary according to individual experiences and the degree of connection to Croatia. For example, older interviewees demonstrate a strong sense of “belonging” to the Dalmatian community, while New Zealand-born members navigate dual identities, embracing their Croatian heritage alongside their New Zealand identity. These diverse emotional experiences underscore the fluidity of diasporic identity, reflecting shifts in cultural affiliation and emotional investment across generations.

The study underscores the importance of emotions as a foundation for the Croatian diasporic identity in New Zealand. Through daily practices and community rituals, emotions are mobilised, communicated, named, and regulated, contributing to the

community's resilience and adaptability. The findings suggest that the concept of emotional styles offers valuable insights into the formation of diasporic identities, particularly in cases where emotional ties to the homeland are interwoven with the integration into host societies. By examining the experiences of the Croatian community in New Zealand, this research highlights the unique aspects of diasporic identity construction, emphasising the role of emotional practices in sustaining cultural heritage across time and space.

KEYWORDS: diaspora, emotional practices, emotional styles, archived interviews